

Ihmisen mittakaavan mukainen paikka

TEKSTI:

MARKUS HILANDER, FM

 Helsingin Sanomien pääkirjoitus 11.8.2015 *Kaupunkia ihmisten toiveisiin* kuului näin:

Kaupunkia ihmisten toiveisiin

Tanskalainen arkkitehti Henriette Vamberg on harvinainen ammattikuntansa edustaja. Hän uskaltaa tunnustaa, että kaupunkisuunnittelijat ovat unohtaneet ihmisen. Moderni kaupunkisuunnittelu on keskittynyt luomaan näyttäviä rakennuksia eikä ole mietitty, mitä kävelijät voivat tehdä niiden väliin jäävässä tilassa.

Modernien kaupunkien suuret, ankeat ja tuuliset aukiot karkottavat ihmiset. Näin on Kampin Narinkkatorilla ja vanhemmalla Kasarmitorilla, joka olisi voitu suunnitella nykyistä paljon viihtyisämmäksi paikaksi, kun sen alle rakennettiin muutama vuosi sitten pysäköintiluola.

Vambergin mielestä moderneista kaupungeista puuttuu ihmisten todellisiin tar-

peisiin vastaavia, ihmisen mittakaavan mukaisia paikkoja. Keski-Euroopan vanhoissa kaupungeissa sellaisia on yllin kyllin. Ei tarvita kuin parin puun komistama pikkuaukio ja penkit, joille voi istuutua juttelemaan toisten kanssa. Kallion Karhupuisto on tällaisesta esimerkki, mutta sen elävöittämisen sai aikaan aktiivisten, vanhempien naisten liike.

Miten olisi, jos Helsinginkin tutkisi ensin kaupunkilaisten toiveita ja ryhtyisi vasta siten uudistamaan paikkoja? Jottei kävisi niin kuin Ison Roobertinkadun kävelykadulle, joka ei taida olla kenenkään – ei kaupunkilaisten eikä huoltoautojen kuljettajien – mieleen.

TÄSTÄ KIRJOITUKSESTA INSPIROITUNEENA annoin maantieteen didaktiikan kurssilla luokanopettajaopiskelijoille tehtäväksi valita paikan, johon he törmäivät usein arjessaan. Heidän tuli ottaa kuva tästä lähiympäristönsä paikasta, kuvailla paikkaa verbaalisesti ja pohtia, miten paikasta saisi muokattua viihtyisämmän niin, että paikan käyttöaste nousisi. Toisin sanoen miten paikasta saisi myös muille kuin kuvan ottajalle ”ihmisen mittakaavan mukaisen”?

Tehtävän taustalla oli tutustuttua opiskelijat maantieteelliseen *paikan* käsitteeseen, ja pohtia opiskelijoiden arjen paikkoja maantieteellisestä näkökulmasta käsin. Todella moni tuleva luokanopettaja valitsi paikakseen pääkirjoituksessa mainitunkaltaisen aukion. Joulukuussa otetuissa kuvissa nämä aukiot näyttäytyivät harmaana laatoituksena, harvoina ihmisinä ja pimeimpänä vuodenaikana.

OPETUS & OPPIMINEN

KUVA: EEMELI NIEMINEN

Pohjois-Haagan ostoskeskus joulukuussa.

Tehtävänannossa käytin muun muassa tällaisia apukysymyksiä:

1. Perustele lyhyesti, miksi valitsit juuri tämän paikan (puiston, metsän, metroaseman, torin, kadun, kauppakeskuksen, yliopiston, pururadan, leikkipuiston tms.)
2. Liitä esseeseen ottamasi kuva paikasta.
3. Kuvaile ja analysoi valitsemaasi paikkaa käyttäen aistejasi ja seuraavia kysymyksiä:
 - Kenelle paikka on suunnattu ja mihin tarkoitukseen?
 - Ketkä eivät käytä paikkaa? Ketkä eivät saa käyttää paikkaa?
 - Mitä hyvää ja huonoa paikan käyttöön liittyy?
 - Mihin muuhun tarkoitukseen paikkaa voisi sinun mielestäsi käyttää?
 - Mihin et tavallisesti kiinnitä huomiota vastaavanlaisissa paikoissa?
 - Mitä parannettavaa ja kehitettävää paikassa sinun mielestäsi on?

Paikan kuvailemisen avuksi tein lisäksi oheisen kaavion, jonka kävin läpi opiskelijoiden kanssa. Yksilön tasolla paikkaa ja sen käyttö-tarkoitusta voi eläytyä tarkastelemaan erilaisen ihmisten näkökulmista, kuten lapsen ja vanhuksen. Paikan elementtejä voi järjestää luonnon ja rakennetun ympäristön välisen akselin avulla, ja näiden elementtien edustamia arvoja voi myös pohtia. Keitä esimerkiksi puut ja istutukset palvelevat ja mitä niillä saa tehdä: istutuksia ei saa esimerkiksi talloa, joten niistä on lähinnä esteettistä iloa, jollei pölyttäjiä huo-

mioida. Hiekkalaatikon hiekkaa ei välttämättä saa kuljettaa muualle, vaikka lapsi haluaisi tehdä padon hiekkalaatikon vieressä olevaan sulamisvesiuomaan. Tästä päästään yhteiskunnallisten käytäntöjen eli konventioiden sanelemaan maailmaan: Ketkä saavat käyttää valittua paikkaa ja ketkä eivät? Mitä paikassa ylipäänsä saa tehdä ja mitä ei saa tehdä? Loppujen lopuksi voidaan ajatella, että yhteiskunnan arvot sanelevat sen, miten esimerkiksi leikkipuistossa, kauppakeskuksessa tai koulun pihalla tulee käyttäytyä. ■